

SIVISTYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 1/2008 vp

Hallituksen esitys laiksi yliopistolain voimaannpanosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 2 päivänä huhtikuuta 2008 lähettänyt sivistysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi yliopistolain voimaannpanosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta (HE 29/2008 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Eerikki Nurmi, opetusministeriö
- rehtori Ilkka Niiniluoto, Helsingin yliopisto

- yliopistonlehtori, dosentti Irmeli Helin, Helsingin yliopisto, Kouvolan käännöstieteen laitos
- toiminnanjohtaja Hanna Gorschelnik, Kääntäjien ammattijärjestö KAJ ry
- koulutuspoliittinen sihteeri Juuso Leivonen, Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Kymenlaakson liitto
- Julkisan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry
- Kouvolan kaupunki.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan yliopistolain voimaannpanosta annettua lakia muutettavaksi. Lakia muutettaisiin siten, että siitä poistetaan viittaus Helsingin yliopistosta annetun lain voimaannpanosta annetun lain säännökseen, jonka mukaan yliopiston humanistisessa tiedekunnassa on Kouvolan kääntäjänkoulutuslaitos, jollei asetuksella toisin säädetä. Esityksellä saatettaisiin Helsingin

yliopiston asema myös kyseisen laitoksen osalta vastaamaan yliopistolaissa säädettyä yliopistojen itsehallintoon kuuluvaa oikeutta päättää jakaantumisestaan tiedekuntiin tai muihin yksiköihin sekä näiden alaisiin laitoksiin.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2008.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksen-

mukaisena. Yliopistojen itsehallinnon keskeinen periaate on, että tutkimusta ja opetusta koskevat päätökset tehdään yliopiston omissa hallintoelimissä annettujen säännösten puitteissa.

Voimassa olevan yliopistolain 14 §:n mukaan yliopistoilla on oikeus päättää jakautumisestaan tiedekuntiin ja muihin yksiköihin. Yliopistoissa voi olla tiedekuntiin tai muihin vastaaviin yksiköihin kuulumattomia erillisiä laitoksia. Näiden muodostamisesta yliopistot päättävät itse. Tältä osin nykyinen yliopistolain voimaannpanolain säännös siitä, että Helsingin yliopiston humanistisessa tiedekunnassa on Kouvolan kääntäjänkoulutuslaitos, on vastoin niitä periaatteita, joita sovelletaan kaikkiin yliopistoihin. Näin ollen valiokunta puoltaa hallituksen esityksen hyväksymistä muuttamattomana ja seuraavin huomauksin.

Kouvolan kieli-instituutti siirrettiin vuonna 1981 tutkinnonuudistuksen yhteydessä Helsingin yliopiston ainelaitokseksi, ja samalla sen nimeksi tuli Kouvolan kääntäjänkoulutuslaitos, jonka nimi vuonna 1998 muutettiin käännöstieteen laitokseksi. Vuonna 2000 humanistinen tiedekunta päätti, että se rahoittaa käännöstieteen laitoksen toimintaa samoilla perusteilla kuin tiedekunnan muita vastaavia laitoksia. Lisärahoitusta on saatu Kouvolan kaupungilta (2001—2006) ja opetusministeriöltä (2004—2006). Yliopisto haki opetusministeriöltä jatkoa käännöstieteen laitoksen alueelliseen tukeen, mutta tuloneuvotteluissa keväällä 2006 opetusministeriö myönsi rahoitusta ainoastaan vuodelle 2007 toiminnan uudelleen tarkasteluun. Joulukuussa 2006 yliopiston konsistori päätti laitoksen siirtämisestä Helsinkiin. Siirron suunnittelua varten on myönnetty opetusministeriön rakenteellisen kehittämisen hankerahoitusta.

Valiokunta pitää välttämättömänä yliopiston autonominen lisäämistä ja toteaa, että lainmuutoksella sinänsä ei oteta kantaa yliopistojen laitosten sijaintiin.

Valiokunta korostaa sitä, että käännöstiede on viime vuosikymmeninä kehittynyt itsenäiseksi tieteenalaksi, jonka varaan nykyaikaisen kääntäjänkoulutuksen tulee myös tulevaisuudessa rakentua. Suomalainen alan tutkimus on kansainvälisesti arvostettua, ja tämän vuoksi myös suomalainen kääntäjänkoulutus on erittäin korkeatasoista laaja-alaisuudessaan. Sen tavoitteet eroavat merkittävästi kieltä tutkivien filologisten oppiaineiden tavoitteista. Sen vuoksi valiokunta korostaa, että laitoksen mahdollinen siirtäminen humanistisen tiedekunnan yhteyteen ei saa heikentää käännöstieteen kehittymismahdollisuuksia. Jotta valmistuvilla kääntäjillä ja tulkeilla on tulevaisuudessakin ammatin vaatimat valmiudet, ei kääntäjänkoulutusta voida supistaa kieliaineiden suuntautumisvaihtoehdoksi tai maisteriohjelmaksi.

Mahdollisen siirron tapahtuessa valiokunta pitää aluepoliittiselta kannalta tärkeänä korvaavia toimenpiteitä, joista Helsingin yliopisto on neuvotellut Kouvolan kaupungin, Kymenlaakson ammattikorkeakoulun ja muiden alueellisten toimijoiden sekä opetusministeriön kanssa. Kouvolan Kasarminmäen kampukselle kehitetään korvaavia, alueen tarpeisiin sopivia toimintoja Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa, Palmenian Kouvolan yksikössä ja Kouvolan seudun osaamiskeskuksen puitteissa. Saadun selityksen mukaan kampuksella on jo käynnistetty kiinan kieleen ja kulttuuriin keskittyvän SINOA-keskuksen toiminta.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sivistysvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 9 päivänä toukokuuta 2008

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Raija Vahasalo /kok
vpj. Tuomo Hänninen /kesk
jäs. Outi Alanko-Kahiluoto /vihr
Claes Andersson /vas
Timo Heinonen /kok
Anneli Kiljunen /sd, osittain
Sanna Lauslahti /kok
Mikaela Nylander /r

Lauri Oinonen /kesk
Tuula Peltonen /sd
Tuomo Puumala /kesk
Leena Rauhala /kd
Tommy Tabermann /sd
Jutta Urpilainen /sd, osittain
Mirja Vehkaperä /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marjo Hakkila.

VASTALAUSE

Perustelut

Emme kannata hallituksen esittämää yliopistolain voimaannpanosta annetun lain 3 §:n muuttamista, mikä merkitsee Kouvolan kääntäjäkoulutuslaitoksen siirtoa Helsinkiin, vaan ehdotamme lakiehdotuksen hylkäämistä.

Asiantuntijakuulemisessa käännöstieteen laitoksen siirtoa Helsinkiin valmistellut Helsingin yliopisto ja Helsingissä asuva henkilökunta ovat puoltaneet siirtoa. Kouvolan kaupunki ja Kymenlaakson liitto ovat arvostelleet puolestaan ratkaisua. Kysymys on esitettyjen — puolesta ja vastaan — perusteluiden punnitsemisesta ja perusteluiden uskottavuudesta. Se, arvioidaanko siirtoa vain käännöstieteen laitoksen lähtökohdista vai tarkastellaanko siirron vaikutuksia laajemmin Kouvolan seutukunnan kannalta, vaikuttaa loppujohtopäätöksiin. Tarkastelemme asiaa hiukan molemmista näkökulmista mutta painotetaan jälkimmäistä.

Ensinnäkin Kouvolan kääntäjäkoulutuksen siirto Helsinkiin ilman kestäviä ja pakottavia syitä on vastoin Suomessa pitkään harjoitettua ja laajasti hyväksyttyä aluepolitiikkaa, jolla muun muassa korkeakouluja ja muitakin valtion laitoksia on pyritty sijoittamaan eri puolille Suomea ja näin tasaamaan sosiaalisia ja sivistyksellisiä erojen sekä luomaan työpaikkoja koko Suomeen. Kääntäjäkoulutuksen siirto on täysin tämän hallitusohjelman sekä monien edellisten hallitusohjelmien kirjaimen ja hengen vastainen päätös.

Hallitusohjelmassa Vanhasen II hallitus ilmoittaa, että sen aluepolitiikan harjoittamisen lähtökohtana ovat alueiden omiin vahvuuksiin ja osaamiseen perustuva erikoistuminen, toimijoiden välinen yhteistyö ja verkottuminen alueiden kesken. Hallituksen tavoitteena on muun muassa tehostaa aluepolitiikkaa erityisesti heikoimmilla alueilla. Kouvola kärsii rakennemuutoksesta ja tarvitsee korkeakouluyksiköitään ja niiden tuomaa tietotaitoa. Helsingin yliopiston lausunnosta ilmenee, että siirtopäätöksen takana on

muun muassa opetusministeriön vuoden 2006 päätös lopettaa käännöstieteen laitoksen erillinen tuki vuoden 2007 jälkeen.

Toiseksi hankkeen perusteeksi esitetyt väitteet siitä, että käännöstieteen laitoksessa annettu opetus on kallista suhteessa vastaaviin aineisiin Helsingissä ja että Kouvolassa toimittaessa ei ole mahdollista hyödyntää kääntäjäkoulutuksessa Helsingin yliopiston laajaa kielivalikoimaa, eivät perusteluina vakuuta. Ensin mainittu väite ihmetyttää erityisesti sen vuoksi, että Helsingin kustannustaso on kaikilla mittareilla Kouvolan vastaavaa korkeampi. Mikäli tarkoitus ei ole supistaa kääntäjäkoulutusta kokonaisuudessaan, vaan ainoastaan siirtää opetusta Helsinkiin, opetuksen ja elinkustannusten vertailussa toiminta Kouvolassa on kustannuksiltaan edullisempaa. Muun muassa opiskelijoiden elinkustannukset, kuten asuminen, ovat monin verroin kalliimmat Helsingissä kuin Kouvolassa. Sama koskee toimitilojen vuokrakustannuksia.

Ammattikäntäjien keskuudessa Kouvolan kääntäjäkoulutuksen laatua pidetään hyvänä. Kääntäminen on oma tutkimus- ja koulutuskokonaisuus, jonka ripotteleminen humanistisen tiedekunnan eri laitoksiin heikentää jatkossa käännöstieteen ja kääntämisen koulutusta sekä osaamistasoa Suomessa.

Toimintaa Kouvolassa voidaan kehittää edelleen kustannustehokkaammaksi lisäämällä yhteistyötä kampuksen sisäisillä järjestelyillä ja yhteistyössä paikallisten muiden korkeakouluyksiköiden kanssa. Synergiaetuja, joilla laitoksen siirtoa on perusteltu, on löydettävissä myös yhteistyöstä Kouvolassa toimivien oppilaitosten kanssa.

Kouvolan etäisyys Helsingistä ei voi olla todellinen ja vakavasti otettava peruste 2000-luvun teknologia-Suomessa Kouvolan käännöstieteen laitoksen siirrolle. Maantieteellinenkin matkaetäisyys ei laitoksen toiminnan kannalta voi olla kestävä peruste nyt ehdotetulle siirrolle.

Saamiemme tietojen mukaan vakituiselta henkilökunnalta on tiedusteltu, haluavatko he säilyttää vakituisen virkansa käännöstieteen laitoksella, johon he ovat vastanneet, että he haluavat säilyttää virkansa tulevaisuudessakin siirron toteuduttua ja hoitaa virkojaan Kouvolasta käsin.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hylätään.

Helsingissä 9 päivänä toukokuuta 2008

Claes Andersson /vas
Leena Rauhala /kd